

تعاریف تجارت الکترونیکی

تجارتی که امروزه به عنوان تجارت الکترونیکی از آن یاد می‌شود، آن است که به وسیله اینترنت در شبکه گسترده جهانی اعلام می‌شود.

کلارک می‌گوید: «تجارت الکترونیکی یعنی هر نوع مبادله اطلاعات مربوط با امور تجاری از طریق ابزار الکترونیکی، حتی تلفن و فاکس.» (سال ۱۹۹۷)

تعریف تجارت الکترونیکی از دیدگاه ارتباطات: «تحوّل خدمات، کالا و محصولات اطلاعاتی از طریق خطوط تلفن، شبکه‌های کامپیوتری و سایر وسایل ارتباطی.»

تعریف تجارت الکترونیکی از دیدگاه فناوری اطلاعات: «آن دسته از کاربردهای فناوری اطلاعات که به صورت سیستمی برای پشتیبانی و پیشرفت دادن جریان کاری و مبادلات تجاری ایجاد شده است.»

تعریف تجارت الکترونیکی از دیدگاه تجاری: «تعامل سیستم‌های ارتباطی^۸، سیستم‌های مدیریت اطلاعات^۹ و امنیت^{۱۰} که به واسطه آن‌ها امکان مبادله اطلاعات تجاری در رابطه با فروش محصولات و یا خدمات میسر می‌گردد.»

از مجموعه تعاریف ارائه شده می‌توان نتیجه گرفت که زمینه‌های کاربرد تجارت الکترونیکی بسیار گسترده‌تر از مبادله کالا، خدمات و وجوه است و در تعریف آن و تبیین سیاست‌های مورد نظر باید علاوه بر کاربردهای بالفعل به کاربردهای بالقوه آن نیز توجه داشت.

انقلاب الکترونیکی به این نکته اشاره دارد که یکی از موثرترین خط‌مشی‌هایی که نظام‌های اقتصادی دارای تکنولوژی پیشرفته و دچار کمبود انرژی می‌توانند جهت حفظ منابع طبیعی در پیش گیرند، این است که به سرعت، صنایع موج سوم (موج سوم: عصر اینترنت) را که انرژی کمی مصرف می‌کنند، جایگزین آن دسته از صنایع موج دوم (موج دوم: عصر صنعت و موج اول: عصر کشاورزی) سازند که انرژی زیادی مصرف می‌کنند.

طرح: getfast.co.uk

– کمیسیون اروپایی در سال ۱۹۹۷ تجارت الکترونیکی را به صورت زیر تعریف کرده است. «تجارت الکترونیکی بر پردازش انتقال الکترونیکی داده‌ها، شامل متن، صدا و تصویر مبتنی می‌باشد. تجارت الکترونیکی فعالیت‌های گوناگونی از قبیل مبادله الکترونیکی کالا و خدمات، تحویل فوری مطالب دیجیتال و انتقال الکترونیکی را شامل می‌شود.»

به بیان دیگر کاربرد فناوری اطلاعات^۶، را در تجارت جهانی می‌توان تجارت الکترونیکی نامید.

■ تعاریف خاص تجارت الکترونیکی

از دیدگاه اتحادیه اروپا تجارت الکترونیکی عبارتست از: «انجام تجارت به صورت الکترونیکی» (۱۹۹۸) و «هر شکلی از مبادله تجاری که در آن طرفین ذی‌نفع به جای تبادلات فیزیکی یا تماس مستقیم فیزیکی، به صورت الکترونیکی تعامل کنند.» (۲۰۰۱).

جاش شاو^۷ بنیانگذار استراتژی تجارت الکترونیکی می‌گوید: «کارهایی که کامپیوتر، توانایی انجام آن‌ها را دارد باید از زمینه فعالیت انسان‌ها حذف شود، در عوض فکر و اندیشه آن‌ها صرف نوآوری، خلاقیت و یافتن راه‌حل مشکلات و کارهایی شود که کامپیوتر توانایی انجام آن‌ها را ندارد.»

لینچ و لیندکوئیست می‌گویند: «تجارت الکترونیکی به معنای مبادله محصولات و خدمات در مقابل پول با استفاده از توانایی‌های اینترنت است.»

کالا کوتا و ونیسون رو، پژوهشگر مشهور تجارت الکترونیکی در کتاب خود به نام «مرزهای تجارت الکترونیکی» آن را این‌طور تعریف می‌کند: «تجارت الکترونیکی واژه معادلی است برای خرید و فروش محصولات، خدمات و اطلاعات به وسیله زیرساخت‌های شبکه‌ای

شبکه‌های داخلی دولتی (اینترنت) است و اطلاعات گوناگون مانند اطلاعات پرسنلی (حقوق و مزایا، بازنشستگی پرسنل و آخرین اخبار مربوط به فعالیت‌ها و درخواست‌های کارمندان) در این بخش انجام می‌گیرد.

خ- تجارت نظیر به نظیر

تجارت نظیر به نظیر^۵ برای تسویه حساب شرکت‌کنندگان در حراج با فروشنده به کار می‌رود و مشهورترین گونه آن‌ها سرویسی است به نام PAYPAL. این تجارت در چارچوبی کار می‌کند که افراد بتوانند به طور مستقیم با هم پول رد و بدل کنند و در حالی که سهم اصلی دادوستد پولی را نقل و انتقالات رودرو به عهده دارد، فن‌آوری تلفن‌های همراه تعداد افراد بیشتری را در دادوستد غیر حضوری سهیم می‌کند.

■ تعاریف عام تجارت الکترونیکی

هر نوع ارائه کالا یا خدمات، که معمولاً (نه همیشه) به خاطر پول انجام می‌پذیرد، تجارت خوانده می‌شود. برای تجارت الکترونیکی مجموعه متنوع و وسیعی از تعاریف و مفاهیم وجود دارد که موضوعات، کاربردها، و مدل‌های گوناگونی را دربر می‌گیرد. در برخی از این موارد، کوشیده شده است که تعاریف عامی ارائه شود و در گونه‌های دیگر، به نوع فعالیت، امکانات ارتباطی و تجهیزات مورد استفاده، محدوده سازمانی فعالیت‌ها و زیرساخت‌ها توجه شده است.

– تجارت الکترونیکی در یک مفهوم، عملیات ویژه‌ای را دربرمی‌گیرد که وسیله ابزار ارتباطات دیجیتال مانند اینترنت، اینترانت، اکسترانت یا مبادله داده‌های الکترونیکی ارائه می‌شود.

– در حوزه تسهیلات بازرگانی، تجارت الکترونیکی به مبادله الکترونیکی داده‌ها خلاصه می‌شود. در مباحث سازمان تجارت جهانی، تجارت الکترونیکی از زاویه محدوده تجارت و خدمات مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مهناز خلفی

در شماره گذشته، برخی از انواع تجارت الکترونیکی معرفی شدند. در این شماره پس از به پایان رسانیدن این بخش، به معرفی انواع تعاریف عمومی و اختصاصی افراد و مجامع از تجارت الکترونیکی و سپس تاریخچه آن می‌پردازیم.

ت- تجارت فروشنده با اداره

تجارت الکترونیکی فروشنده با اداره، شامل تمامی مبادلات تجاری – مالی بین شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی است. تامین نیازهای دولت توسط شرکت‌های و پرداخت عوارض مالیات از جمله مواردی است که می‌توان در این گروه گنجانید. هم‌اکنون این نوع تجارت روشی تازه قلمداد می‌شود، ولی در آینده‌ای نزدیک، یعنی زمانی که دولت‌ها به ارتقای سطح ارتباطات خود تمایل و توجه نشان می‌دهند، به سرعت رشد خواهد کرد.

ث- تجارت مصرف‌کننده با اداره

می‌توان گفت که مدل تجارت الکترونیکی مصرف‌کننده با اداره^۱ هنوز پدیدار نشده است، ولی به دنبال رشد انواع تجارت فروشنده با مصرف‌کننده و تجارت فروشنده با اداره، به نظر می‌رسد که دولت‌ها مبادلات الکترونیکی را به حیطه‌هایی همچون جمع‌آوری کمک‌های مردمی، پرداخت مالیات بر درآمد و هرگونه امور تجاری دیگری که بین دولت و مردم انجام می‌شود، گسترش خواهند داد.

ج- تجارت دولت با دولت

این مدل ارتباط بین دولت با دولت^۲ است که منظور از آن ارتباط سازمان‌های دولتی با یکدیگر از طریق شبکه‌های داخلی اعم از اینترنت، اینترانت و اکسترانت است. تهیه بودجه سالانه و یا برنامه‌های پنج‌ساله از طریق اینترنت مثال‌های مناسبی در این بخش است.

چ- تجارت دولت با فروشنده

تجارت دولت با فروشنده^۳ برقراری ارتباط میان دولت با بخش تجارت و صنعت است که طی آن دولت به ارائه خدمات به بخش تجاری و صنعتی کشور از طریق اینترنت می‌پردازد. خدماتی همچون ارائه مجوز و گواهی‌نامه‌ها، انجام خرید و فروش کالاها و خدمات در این بخش انجام می‌گیرد.

ح- تجارت دولت با کارکنان

تجارت دولت با کارکنان^۴ برقراری ارتباط میان دولت و کارکنان، با هدف ارائه اطلاعات به کارمندان دولتی، با استفاده از

منابع

- Efraim Turban, David King, Jae Lee, Dennis Viehland, Electronic Commerce 2004:

A Managerial Perspective, Prentice Hall 2003.

- دکتر مسعود شفیعی، تجارت الکترونیکی، انتشارات پیام‌رسان، ۱۳۸۵.

- مهدی صادقی، زهرا نوری توپکانلو، تجارت الکترونیکی و فناوری اطلاعات، مشهد، سخن‌گستر، ۱۳۸۵.

- تجارت الکترونیکی، محسن گرامی، تهران، سیمای دانش، ۱۳۸۲.

- لطفی‌زاده، فریبا، پول الکترونیکی، پایان‌نامه کاردانی کامپیوتر، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، ۱۳۸۵.

پی‌نوشت‌ها

1. Consumer to Administration (C2A)
2. Government to Government (G2G)
3. Government to Business (G2B)
4. Government to Employee (G2E)
5. Peer to Peer (P2P)
6. Information Technology
7. Jach Shaw
8. Communication
9. Data Management
10. Security